



**USAID** | **УКРАЇНА**  
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

# СТВОРЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО СУДУ В УКРАЇНІ

ОСНОВНІ ПИТАННЯ, ЯКІ НЕОБХІДНО ВИРІШИТИ, ТА  
РЕКОМЕНДАЦІЇ НА ОСНОВІ ДОСВІДУ СЛОВАЧЧИНИ

**Контракт No.** AID-OAA-I-13-00032, **Завдання No.** AID-121-TO-16-00003

**Програма реформування сектору юстиції «Нове правосуддя»**

**Представник спеціаліста з питань контрактів:** Олександр Піскун, Менеджер проектів з розвитку демократії, Відділ сприяння розвитку демократії та врядування

**Завдання розвитку 1:** Більш інклюзивні, прозорі та підзвітні процеси врядування.

**Автор:** Павол Жілінчик

**Надано:**  
Кімонікс Інтернешнл Інк.

10 квітня 2017



## ДІСКЛЕЙМЕР

Погляди авторів, викладені у даній публікації, не обов'язково відображають погляди Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) або Уряду Сполучених Штатів Америки.



# ЗМІСТ

<b>Вступ</b> .....	<b>2</b>
<b>Основні питання, які необхідно вирішити</b> .....	<b>2</b>
Юрисдикція.....	2
Організаційна модель, розмір суду та зв'язки з іншими органами .....	4
Апеляційний та касаційний розгляд .....	5
Процедура відбору кандидатур та оцінювання індивідуальних вимог .....	5
Загальна відповідність Конституції .....	7
Винагорода / дискримінація .....	8
<b>Висновки та рекомендації</b> .....	<b>8</b>

# ВСТУП

Мета цього звіту – розглянути концепції та розробити законопроект для створення антикорупційного суду в Україні з урахуванням міжнародних норм та передового досвіду, зосереджуючи особливу увагу на відображенні досвіду Словаччини із Спеціалізованим кримінальним судом.

У статті надається оцінка трьом концепціям, які представлені Програмою Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Нове правосуддя»<sup>1</sup>. У ній також міститься резюме основного досвіду, отриманого під час участі у експертній дискусії, яка проводилася у Києві 3 березня 2017 року, а також за результатами ряду зустрічей із представниками Уряду України та експертами недержавних організацій (НДО).

У статті, за необхідності, ви знайдете посилання на досвід Словаччини із створення Спеціального суду та Спеціалізованого кримінального суду<sup>2</sup>.

## ОСНОВНІ ПИТАННЯ, ЯКІ НЕОБХІДНО ВИРІШИТИ

Існує декілька основних питань, вирішення яких має надзвичайно важливе значення як для створення, так і для функціонування антикорупційного суду у будь-якій країні з перехідної економікою. Зокрема, до таких питань належать основна інституційна структура суду, його юрисдикція, організаційна модель та розмір, процедури обрання суддів, вимоги до їхньої кваліфікації та винагород.

Крім того, на даний момент в Україні обговорюється ряд додаткових питань: роль міжнародних експертів у процесі відбору суддів, функція Громадської ради доброчесності у процесі, а також підстави для апеляційного /касаційного перегляду.

### ЮРИСДИКЦІЯ

Що стосується предметної юрисдикції, у рамках концепції ОБСЄ досить ґрунтовно розглядаються позитивні та негативні сторони її найбільш ймовірного формату: Надання Вищому антикорупційному суду (ВАС) повноваження розглядати усі справи, розслідування яких підпадає під юрисдикцію Національного антикорупційного бюро України (НАБУ). Така модель передбачає, що ВАС розглядатиме усі злочини, скоєні вищими державними посадовими особами.

У Словаччині, юрисдикція Словацького Спеціалізованого кримінального суду (СКС) охоплює ряд правопорушень, які можуть бути поділені на такі групи:

---

<sup>1</sup> Документ Центру протидії корупції /Реанімаційного пакету реформ «Спеціалізовані антикорупційні суди», Концептуальний документ експертів Координатора проектів ОБСЄ в Україні «Проект закону про вищий антикорупційний суд» та Проект документа під назвою «Концепція створення нового вищого антикорупційного суду».

<sup>2</sup> [Спеціальний суд було засновано у 2004 році, потім скасовано Конституційним судом у 2009 році та знову відновлено Парламентом у тому ж році під назвою Спеціалізований кримінальний суд. Докладну інформацію про Словацький суд можна знайти за посиланням <http://www.u4.no/publications/specialised-anti-corruption-courts-slovakia/>.](http://www.u4.no/publications/specialised-anti-corruption-courts-slovakia/)

- Корупційні злочини – отримання хабаря, дача хабаря, зловживання державними посадовими особами своїми повноваженнями, шахрайство під час проведення державних закупівель та публічних торгів
- Організована злочинність та тероризм – організація, управління та підтримка діяльності злочинного або терористичного угруповання, зокрема тяжкі злочини, скоєні злочинним або терористичним угрупованням
- Економічні злочини – коли завдана шкода сягає 6,6 млн. євро та більше;
- Кримінальні злочини, направлені проти фінансових інтересів Європейської спільноти
- Навмисні вбивства
- Інші злочини – фальсифікація, шахрайська підробка та незаконне виготовлення грошей та цінних паперів, а також екстремістські злочини<sup>3</sup>.

Юрисдикція СКС значно змінилася із 2004 року. Початковий задум охоплював лише корупційні правопорушення та злочини, скоєні організованими кримінальними групами. Після прийняття у 2009 році Конституційним судом рішення, яке ліквідувало Спеціальний суд, юрисдикцію нового СКС було розширено: тепер вона поширюється на випадки економічних злочинів та навмисні вбивства. Екстремістські злочини були додатні до компетенції СКС у 2017 році.

Від початку, Спеціальний суд також мав персональну юрисдикцію по відношенню до усіх злочинів, скоєних вищими державними посадовими особами<sup>4</sup>. Однак, цю юрисдикцію було виключено після прийняття Конституційним судом вищезазначеного рішення<sup>5</sup>. Конституційний суд надає досить непереконливе обґрунтування прийняття такого рішення щодо такого виду юрисдикції Спеціального суду. Нечітке посилення на те, що «персональна юрисдикція використовувалась в умовах феодальних систем» як на «незвичайну особливість Спеціального суду» мало другорядне значення для прийняття рішення та було рішуче засуджено суддями, які оприлюднили особливу думку<sup>6</sup>.

Ймовірність того, що персональна юрисдикція ВАС буде опротестована на аналогічних підставах невелика, але вона не виключається. Ретельний порівняльний аналіз практики інших судів Європейського Союзу, які наділені персональною юрисдикцією, допоможе послабити ймовірний тиск<sup>7</sup>.

<sup>3</sup> Зокрема, надання підтримки та сприяння угрупованням, діяльність яких спрямована на придушення основних прав та свобод, провокування, знеславлення та погрожування особам на основі їхньої приналежності до певної раси, національності, громадянства, етнічної групи або у зв'язку із сімейним походженням; виробництво, розповсюдження та володіння екстремістськими матеріалами тощо.

<sup>4</sup> До них належать депутати, члени Кабінету Міністрів, державні секретарі, судді Конституційного суду, інші судді, прокурори, президент головного контрольно-ревізійного управління, голова Розвідувальної служби Словаччини, голова Бюро національної безпеки тощо.

<sup>5</sup> Незважаючи на те, що особливі повноваження Спеціального суду не були наріжним каменем прийняття рішення Конституційним судом щодо ліквідації Спеціального суду, про них було задано як про «елемент надзвичайного суду», який не узгоджується із європейськими стандартами у сфері верховенства права.

<sup>6</sup> Ознайомтесь із думкою, яка є протилежною Рішенню Конституційного суду № PL. ÚS 17/08. Рішення розглядається як вкрай суперечливе, прийняте більшістю суддів Конституційного суду, а саме 7 голосів «за» та 6 голосів «проти».

<sup>7</sup> Особливі повноваження можна знайти у юрисдикції Верховного суду імпічменту (Valtakunnanoikeus) у Фінляндії, Державного суду імпічменту (Rigsretten) в Данії, Державного Трибуналу в Польщі; тощо.

## ОРГАНІЗАЦІЙНА МОДЕЛЬ, РОЗМІР СУДУ ТА ЗВ'ЯЗКИ З ІНШИМИ ОРГАНАМИ

У своїй концепції ОБСЄ пропонує збалансований огляд двох організаційних моделей як основи для ВАС. Перша модель передбачає створення ряду територіальних судових колегій та Апеляційної палати у м. Київ (згідно з цією моделлю, пропонується, що максимальна кількість суддів становитиме 120 осіб). Згідно з другою моделлю, до складу ВАС входить Палата слідчих суддів, палати (-а), що діють як суди першої інстанції, Апеляційна палата, яка виконує функції апеляційного суду (за винятком Палати слідчих суддів, усі інші складові установи знаходяться у м. Київ, максимальна кількість суддів Вищого антикорупційного суду становить 75 осіб).

Що стосується розміру суду, незважаючи на те, що порівняння із Словацькою моделлю є досить обмеженим з огляду на відмінність країн за розміром та у розрізі юрисдикції судів, можна вивести принаймні декілька цікавих показників на основі 10 років функціонування СКС Словаччини та Спеціальної прокуратури:

- Кількість суддів СКС постійно зростає, на даному етапі 14 суддів розглядають 160-180 справ за рік. У період з 2005 по 2015 рік, Спеціальним судом/СКС було засуджено 1107 осіб. Судді затвердили 476 угод про визнання винуватості та 92 особи було виправдано<sup>8</sup>.
- 25 спеціальних прокурорів служать у Спеціальній прокуратурі. Упродовж 2015 року, вони розглянули 343 справи (у 2014 році загальна кількість нових справ склала 401, а у 2013 році їх було навіть більше - 442)<sup>9</sup>.
- Порівняння середньої кількості обвинувальних вироків, винесених до і після створення суду, відкриває цікаву перспективу. У період з 1999 по 2003 рік щороку виносилося близько 23 вироків у справах про корупцію, а у період з 2010 по 2014 рік загальна кількість розглянутих корупційних злочинів досягла 123.<sup>10</sup>

Ми бачимо, що кількість вироків у справах про корупцію значно зросла упродовж останнього десятиліття. Таку динаміку дещо затьмарює той факт, що близько 48 відсотків обвинувальних вироків, винесених СКС у справах про хабарі у період після 2012 року, стосувалися хабарів, сума яких складає 20 євро або менше. Антикорупційні органи Словацької Республіки зазнають різкої критики за відсутність обвинувальних вироків по відношенню до високопосадовців.

Кількість справ, які розслідує Спеціальна прокуратура скоротилася. Спеціальний прокурор різко критикується Генеральним прокурором за недостатньо активну участь у процесі судового переслідування корупції, а також засобами масової інформації, які стверджують, що сам Спеціальний прокурор не порушив жодного кримінального провадження за 61 справою, які він особисто керує впродовж останніх восьми років перебування на посаді<sup>11</sup>. У свою чергу, Спеціальний прокурор звинувачує поліцію у

---

<sup>8</sup> Листування електронною поштою з Катериною Кудяковою, представником СКС, від 28 березня 2017 року

<sup>9</sup> Розділ «Спеціальна прокуратура» у «Річному звіті Генерального Прокурора Словацької Республіки щодо результатів діяльності Прокуратури у 2015 році», <https://www.genpro.gov.sk/spravy-o-cinnosti/sprava-generalneho-prokuratora-slovenskej-republiky-o-cinnosti-prokuratury-v-roku-2015-a-po-3979.html>

<sup>10</sup> Статистичні дані Міністерства юстиції Словацької Республіки, <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Sudy/Statistika-sudy.aspx>, розділ «Korupčné trestné činy».

<sup>11</sup> <https://spectator.sme.sk/c/20477049/top-scandals-vanish-in-dusan-kovaciks-office.html>



неефективній діяльності та ненаданні достатньої кількості доказів на етапі розслідування<sup>12</sup>.

Висновок очевидний – навіть якщо одна ланка у ланцюгу правоохоронних органів функціонує належним чином, інші можуть значно підірвати ефективність її роботи.

## **АПЕЛЯЦІЙНИЙ ТА КАСАЦІЙНИЙ РОЗГЛЯД**

У той час, як органи поліції та прокуратури звинувачуються у недостатній кількості справ, переданих до СКС, інша проблемна зона знаходиться, так би мовити, над СКС. Апеляційним органом, який може скасовувати рішення СКС, є Верховний Суд. На відміну від суддів СКС, які від початку ретельно відбиралися на посади суддів першої інстанції, апеляційні судді служать у Верховному Суді роками, а репутація деяких із них часом ставиться під сумнів на міжнародному рівні<sup>13</sup>.

Таким чином, вкрай важливо забезпечити, щоб судді усіх рівнів проходили належний відбір згідно з процедурами, які забезпечують високий рівень доброчесності.

У той же час, один із компонентів Словацької кримінальної системи варто розглянути у розрізі української системи кримінального правосуддя. Навіть неглибокий порівняльний аналіз демонструє, що Словаччина має 14 чітко визначених підстав для подачі касаційної скарги проти рішення суду апеляційної інстанції<sup>14</sup>. Натомість право на подання касаційної скарги в Україні носить занадто широкий характер. У своєму концептуальному документі ОБСЄ розглядає можливість обмеження підстав для подачі касаційної скарги. Відповідні зміни до процесуальних кодексів були представлені Верховній Раді України у березні 2017 року. Отже, касаційні скарги щодо цивільних, комерційних та адміністративних справ будуть подаватися рідше. Варто розглянути можливість того, щоб вжити подібних заходів по відношенню до кримінальних справ також.

## **ПРОЦЕДУРА ВІДБОРУ КАНДИДАТУР ТА ОЦІНЮВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ВИМОГ**

Концептуальний документ ОБСЄ резюмує основні кваліфікаційні критерії та організацію процесу відбору кандидатур на посаду суддів у цілому. Вища кваліфікаційна комісія суддів (ВККС) та Вища рада правосуддя несуть відповідальність за відбір найкращих кандидатів на посаду суддів, який ґрунтується на перевірці рівня їхньої професійної компетенції, моральних якостей, у тому числі професійної етики, а також доброчесності. Вища кваліфікаційна комісія суддів здійснює весь процес відбору, у той час як Вища рада правосуддя проводить кінцеве затвердження та вносить подання щодо призначення на посаду судді.

Водночас, у документі говориться про ідею створення нових, спеціалізованих органів, які будуть проводити процес відбору кандидатур на посаду суддів Вищого

---

<sup>12</sup> Розділ «Спеціальна прокуратура» у «Річному звіті Генерального Прокурора Словацької Республіки щодо результатів діяльності Прокуратури у 2015 році»  
<https://www.genpro.gov.sk/spravy-o-cinnosti/sprava-generalneho-prokuratora-slovenskej-republiky-o-cinnosti-prokuratury-v-roku-2015-a-po-3979.html>

<sup>13</sup> Дивіться примітки про Стефана Харабіна, суддю з розгляду кримінальних справ Верховного Суду та колишнього Президента Верховного суду за посиланням:  
[http://www.inpris.pl/fileadmin/user\\_upload/slovak\\_judiciary\\_state\\_challenges.pdf](http://www.inpris.pl/fileadmin/user_upload/slovak_judiciary_state_challenges.pdf)

<sup>14</sup> Кримінальний процесуальний кодекс Словацької республіки, Закон № 301/2005, Ст. 371, пар. 1, пункти а) – п)

антикорупційного суду. Концептуальний документ ОБСЄ доречно піднімає питання щодо узгодженості процесу розробки такої моделі з нормами Конституції України: особлива процедура формування ВАС може слугувати підставою для критики як процесу відбору, так і власне суду, як такого, що порушує принцип єдиного статусу суддів України.

Крім того, ідею залучення представників міжнародного товариства до процесу відбору кандидатур, запропоновану в рамках однієї із концепцій, потрібно ретельно зважити на етапі підготовки. У документі пропонується, щоб три члени комісії з відбору кандидатур призначалися «Кабінетом Міністрів на підставі позитивних рекомендацій, наданих делегаціями країн та організацій, які надають Україні міжнародну фінансову підтримку». Кабінет Міністрів не може призначати осіб, щодо яких не було отримано позитивних рекомендацій згідно з описаною вище процедурою. Дипломатичні установи можуть пропонувати кандидатури як іноземців, так і громадян України. Щоб прийняти рішення, комісії потрібно отримати 7 голосів. Особи, яких підтримує міжнародне товариство, мають право глосу, який блокує прийняття рішень комісії».

На мою думку, чим більше іноземне втручання, тим більший ризик того, що процедуру відбору кандидатів буде опротестовано на підставі порушення принципів державного суверенітету. Суди – це одна із трьох гілок влади. Повноваження суду приймати рішення по відношенню до громадян країни бере свій початок від народу цієї відповідної країни – суверена, єдиного джерела влади. Таким чином, активна іноземна участь у процесі розбудови юридичної влади може виявитися проблемою.

Цілком зрозуміло, що нещодавній досвід іноземної участі у процесі відбору кандидатів на високі відповідальні посади (наприклад, під час формування НАБУ або деяких політичних призначень) виступає на користь того, щоб застосувати цю модель у процесі інших відборів також. Втім, ситуація складається по-іншому, коли йде мова про суди як окрему і самостійну гілку державної влади, а особливо у випадку з суддями антикорупційного суду, які зобов'язані виносити вироки обраним представниками країни та високопоставленим офіційним особам «іменем України».

Обґрунтування участі іноземних представників у процесі відбору кандидатур на посаду суддів ВАС очевидне: недовіра до національної еліти, яка дотримується застарілих поглядів, але може зайняти посади у новоствореній установі. Міжнародне товариство повинно брати участь у розробці процесу, адже воно може використати свої інструменти дипломатії та консультативні повноваження і допоможе досягнути найкращих можливих результатів. Однак, безпосередня участь міжнародного товариства у процесі відборі суддів (навіть якщо його роль полягає виключно у відхиленні кандидатур) може призвести до нестабільних та короткострокових результатів.

Іншим важливим компонентом процесу відбору є функція Громадської ради доброчесності (ГРД), яка перевіряє відповідність кандидатів критеріям щодо юридичної компетенції, моральних якостей та доброчесності. Залучення ГРД до процесу відбору – це вкрай новаторська модель, певні особливості якої можуть стимулювати інші країни з перехідною економікою до використання подібних схем. З огляду на новизну моделі, рекомендується переглянути весь її механізм через деякий час та внести певні зміни за необхідності. Крім того, зважаючи на серйозність та важливість задач, які вирішують члени ГРД (зокрема, перегляд публікацій кандидатів, аналітичних матеріалів, промов, перевірка прийнятих рішень, зв'язків, тощо.) доцільно, щоб діяльність ГРД отримувала належний рівень уваги з точки зору надання фінансової компенсації її членам (зі сторони країни). Важко уявити, що така діяльність може виконуватися на громадських засадах на довгостроковій основі.

Що стосується якісних характеристик кандидатів на посади суддів ВАС, концепція ОБСЄ правильно підкреслює, що основну увагу потрібно зосередити на оцінці їхньої компетентності та доброчесності, а формальні вимоги мають зводитися до необхідного мінімуму.

Питання щодо служби на посадах суддів ВАС осіб, які не мають юридичної освіти (в основному через потребу в особливих знаннях у сфері економіки, фінансів тощо) необхідно зважити з обережністю. Суд може скористатися спеціалізованими знаннями експертів, які не мають юридичної освіти, іншим шляхом, наприклад за допомогою залучення судових помічників, секретарів, експертів, замість призначення на посаду суддів ВАС не юристів.

## **ЗАГАЛЬНА ВІДПОВІДНІСТЬ КОНСТИТУЦІЇ**

Статтею 125 Конституції України досить чітко передбачається те, які суди можуть створюватися, а які заборонені: «Судоустрій в Україні будується за принципами територіальності та спеціалізації і визначається законом. Суд утворюється, реорганізовується і ліквідується законом, проект якого вносить до Верховної Ради України Президент України після консультацій з Вищою радою правосуддя. Верховний Суд є найвищим судом у системі судоустрою України. Відповідно до закону можуть діяти вищі спеціалізовані суди. З метою захисту прав, свобод та інтересів особи у сфері публічно-правових відносин діють адміністративні суди. Створення надзвичайних та особливих судів не допускається.»

Кожна країна розробила власну судову систему. У Чеській Республіці вона побудована за «закритою» схемою. Це означає, що усі суди перелічені у Конституції, тому жоден інший суд не може бути створений. У Конституції Чеської Республіки немає жодної згадки про надзвичайні та особливі суди. Судова система Словацької Республіки більш відкрита. У ній, за аналогією до української системи, створення судів передано до компетенції законодавчого органу, дозволяється створення інших судів. Надзвичайні та особливі суди в рамках Словацької судової системи не розглядаються.

Визначення судової системи та питання щодо існування надзвичайних судів було вирішальним аргументом під час оспорування Конституційним судом існування Спеціального суду Словаччини у 2009 році. Незважаючи на те, що Конституція Словацької Республіки дозволяє створювати нові суди і в ній немає жодних посилань на надзвичайні суди, Конституційний суд ліквідував Спеціальний суд, тому що виявив конкретні «гібридні елементи» у його структурі, які роблять його схожим на надзвичайний суд.

Основна проблема полягала у встановленні вимог до кожного окремого кандидата для отримання сертифікату перевірки безпеки, який видається Бюро з питань національної безпеки (БНБ). На початку негативний висновок БНБ означав червоне світло не лише для кандидатів на посаду судді, а і для діючих суддів, оскільки сертифікат підлягав оновленню кожні п'ять років. Конституційний Суд розглядав таку позицію БНБ, як структури виконавчої гілки влади, як таку, що порушує баланс сил та незалежність судової влади. У зв'язку з цим, видачу сертифікатів перевірки безпеки було виключено із процесу згідно з новим законом про Спеціалізований кримінальний суд<sup>15</sup>.

---

<sup>15</sup> Ще одна зміна була запроваджена Конституційною поправкою у 2014 році. Було відновлено видачу сертифікатів перевірки безпеки у зміненій версії: про діючих суддів та претендентів на посаду суддів тепер потрібно зібрати менший об'єм інформації. Повноваження Бюро з питань національної безпеки також зазнали змін: тепер БНБ надає лише результати перевірки кандидатів, але кінцеве рішення приймається Радою суддів. Конституційний Суд відразу ж

## ВИНАГОРОДА / ДИСКРИМІНАЦІЯ

Важливим аспектом спору, ініційованого Конституційним судом, було питання, пов'язане із заробітними платами суддів антикорупційного суду. З метою залучення достатньої кількості кваліфікованих кандидатів на складні посади, суддям Спеціального суду пропонувалися додаткові бонуси: на момент розгляду питання Конституційним судом, окрім заробітної плати суддя додатково отримував преміальну виплату, яка дорівнювала розміру шести середніх заробітних плат у Словаччині. Конституційний Суд вирішив, що така різниця є надмірною, тому преміальні виплати були зменшені до розміру двох середніх заробітних плат. Крім того, Конституційний суд заявив, що така різниця між заробітними платами суддів Спеціального суду та суддів загальних судів є дискримінаційною.<sup>16</sup>

Рішення, розроблене в рамках концепції ОБСЄ, полягає у тому, щоб максимально приблизити рівень винагороди суддів ВАС «до рівня заробітних плат суддів Верховного суду» виглядає збалансованим.

## ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Досвід Словаччини демонструє два основні уроки, які потрібно запам'ятати:

По-перше, потенційний ризик виникнення правових атак та оскаржень проти словацького Спеціального суду не був належним чином оцінений на початковому етапі. Буквально декілька організаційних коректив з високим рівнем ймовірності допомогли б Спеціальному суду продовжити свою діяльність, і Конституційний Суд не поставив би під сумнів легітимність першого.

По-друге, надзвичайно важливо, щоб належне функціонування забезпечувалося усією правоохоронною системою. У той час, як Спеціалізований кримінальний суд ефективно функціонує і його професійна репутація не викликає сумнівів, інші установи, залучені до процесу переслідування корупційних діянь, не заслуговують позитивної оцінки у жодному із аспектів. У структурі поліції, найбільше ціниться лояльність по відношенню до політичних очікувань. Тому, ця робота не приваблює осіб, які прагнуть працювати у незалежному режимі. Так, декілька старших слідчих, відповідальних за справи, по яким звинувачуються високопоставлені посадові особи, залишили роботу в поліції, вказавши на серйозні перешкоди, які створюються їхнім керівництвом або

---

виступив проти закону, яким регулювалася нова процедура видачі сертифікатів перевірки безпеки, а зараз він проводить перевірку його відповідності конституційним нормам.

Конституційним судом було також тимчасово призупинено дію сертифікатів, виданих діючим суддям, результати перевірки кандидатів на посаду суддів вважаються актуальними.

<sup>16</sup> Аргумент щодо дискримінації був пізніше використаний більше, ніж 700 суддями (із загальної кількості 1300), які подавали позови проти держави та вимагали компенсацію у розмірі 100 000 євро за нематеріальний збиток, нанесений преміями, виплаченими суддям Спеціального суду. Незважаючи на те, що позови декількох суддів були задоволені, переважна більшість скарг були відкликані або відхилені. Той факт, що судді, які подавали позови щодо дискримінації, самі розглядали аналогічні справи колег, сприймався як вельми суперечливий та ще більше зменшив рівень довіри громадськості до судової влади.

Спеціальною прокуратурою<sup>17</sup>. Відсутність належного керівництва у Спеціальній прокуратурі – це відома проблема. На рівні апеляційних інстанцій, велика кількість непередбачуваних та погано обґрунтованих рішень Верховного Суду призводить до того, що винних осіб звільняють від відповідальності за скоєні злочини незважаючи на наявність переконливих доказів. Кінцевий результат – широко розповсюджена культура безкарності – чинить руйнівний ефект на країну в цілому, а також схиляє громадян до того, щоб утримуватися від повідомлення про випадки корупції у майбутньому.

Очевидно, що ситуація в Україні відрізняється у розрізі певних аспектів, зокрема на рівні поліцейської структури. Для того, щоб усі ланки були на своєму місці, створення ВАС є логічним та необхідним кроком. Для забезпечення належного функціонування ВАС, необхідно:

- Врахувати те, що важливість хорошої підготовки неможливо переоцінити
- Визначити основні ризики, пов'язані з виникненням потенційних правових проблем на етапі розробки
- Внести відповідні корективи на етапі підготовки з метою мінімізації таких ризиків. Якщо виникають питання щодо легітимності і конституційності запропонованих заходів, варто обрати безпечніше рішення.
- Проводити періодичну оцінку діяльності усієї системи (Поліція – Прокуратура – Суди). Зробити так, щоб під час проведення будь-якого заходу була можливість попередити витік інформації із слідчих органів, від прокурорів та суддів (особливо, але не тільки, це стосується випадків прослуховування телефонних розмов).
- Забезпечити, щоб усі службовці, які займають ключові позиції, були добросовісними співробітниками, за допомогою відкритого і прозорого процесу відбору кандидатів з урахуванням реальних заслуг. Функція міжнародних експертів має бути узгоджена із принципом суверенітету.
- Заручитися широкою громадською та експертною підтримкою діяльності антикорупційних органів. Їхній успіх або поразка залежать не лише від структури та цілісності організації, а й від громадян, які або повідомлятимуть про випадки скоєння корупційних дій та візьмуть на себе складну роль інформаторів та свідків, або приймуть рішення огородити себе від проблем та звільнитися з посади.

---

<sup>17</sup> Дивіться за посиланням: <https://spectator.sme.sk/c/20487727/ex-policeman-raids-at-basternak-were-suspicious.html> або <https://spectator.sme.sk/c/20369734/interior-minister-ignored-investigator-who-left-gorilla-case.html>